

پژوهش‌گران غرب و روان‌شناسی اسلامی

به کوشش مهدی نساجی

دکتر استازان علمی: فاطمه غروی، مهدیه زمانی

www.ketab.ir

نقد فرهنگ

۱۴۰۲

■ سرشناسه: نساجی، مهدی، ۱۳۵۵- ■ عنوان و نام پدیدآور: پژوهشگران غرب و روانشناسی اسلامی / به
کوشش مهدی نساجی؛ ویراستاران علمی فاطمه غروی، مهدیه زمانی. ■ مشخصات نشر: تهران: نقد
فرهنگ، ۱۴۰۱. ■ مشخصات ظاهری: ۳۸۹ ص. ۲۷۵×۱۴/۵ س.م. ■ شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۹۱۹-۵۹-۲
■ وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا ■ موضوع: روانشناسی اسلامی - مقاله‌ها و خطابه‌ها ■ رده‌بندی کنگره:
BP۲۳۲/۶۵ ■ رده‌بندی دیویی: ۲۹۷/۴۸۵ ■ شماره کتابشناسی ملی: ۹۱۱۴۷۳۵

www.ketab.ir

نقد فرهنگ

■ نام کتاب: پژوهش‌گران غرب و روان‌شناسی اسلامی

■ به کوشش مهدی نساجی

■ ویراستاران علمی: فاطمه غروی، مهدیه زمانی

■ نوبت چاپ: اول ■ سال انتشار: ۱۴۰۲

■ تیراژ: ۵۰۰ نسخه ■ شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۹۱۹-۵۹-۲

■ قیمت: ۲۵۵,۰۰۰ تومان

naqdefarhangpub

@naqdefarhangpub

www.naqdefarhang.com

نشانی: پردیس، میدان عدالت، خ فروردین جنوبی، خ سعدی، مجتمع قائم ۱، بلوک A2، واحد ۲۰۳، تلفن: ۷۶۲۷۶۴۸

تلفن مراکز پخش: ۶۶۴۶۱۰۹۹، ۶۶۹۶۷۰۰۷، ۶۶۴۸۶۵۳۵

© کلیه حقوق محفوظ و مخصوص انتشارات نقد فرهنگ است.

فهرست مطالب

- ۷ یادداشت (دکتر محمدعلی مظاهری)
- ۱۱ مقدمه (دکتر مهدی نساچی)
- روان پزشکی وحدت نگر ناظر به تمامی ساحات انسان: (با نگاهی به) نقش معنویت در اشکال تفکر عارفانه (احمد محیط؛ مترجمان: سید امیرمحمد موسوی جشنی و مجید محیط) ۲۳
- روان شناسی اسلامی: حرکت به سوی ارائه‌ی تعریف و چهارچوب مفهومی قرن بیست و یکمی (کری یوزک؛ مترجم: فاطمه تغلیسچی غروی) ۵۷
- روان شناسی اسلامی: گسترش فزاینده از درمان بالینی (کری یوزک؛ مترجم: فاطمه تغلیسچی غروی) ۷۵
- چهارچوب میان رشته‌ای نظریات شناختی اسلامی (پاول ام. کاپلیک، یعقوب چادری، عبدالله حسن، عاصم یوسف و هومن کشاورزی؛ مترجم: فاطمه سعیدی) ۸۹
- چرا روان درمانی غربی چندان کمکی به بیماران مسلمان نمی‌کند؟ (مالک بدری؛ مترجم: فاطمه سعیدی) ۱۲۱
- معرفی روان شناسی اسلامی به عنوان یک پارادایم: جنبشی استعمارزدا (محمد سیدات؛ مترجم: سمانه میری) ۱۲۷
- دیدگاه مسلمانان در مورد سلامت روان و روان درمانی (استفان ودرهد و آنا دایچیز؛ مترجم: مظاهره جمشیدیان) ۱۵۵

- اختلالات وسواسی در رساله‌ی قرن نهمی بلخی: *مصالح الأبدان و الأنفس* (رانیا عواد و سارا علی؛ مترجم: فاطمه رجایی) ۱۸۳
- تعریف نوین فوبیا در رساله‌ی بلخی: *مصالح الأبدان و الأنفس* (رانیا عواد و سارا علی؛ مترجم: فاطمه رجایی) ۲۰۱
- سنت‌ها، الگوها و مفاهیم اساسی در روان‌شناسی اسلامی (رشید اسکینز؛ مترجم: ظاهره جمشیدیان) ۲۱۷
- ترکیب معنویت اسلامی با روان‌درمانی پویشی برای بیماران مسلمان (ابراهیم روشف و پاول. ام. کاپلیک؛ مترجم: فاطمه تفلیسچی غروی) ۲۳۱
- درمان‌های شناختی رفتاری اسلامی و مداخلات معنوی برای وسواس القهری (اختلال وسواس فکری و عملی) (جی. حسین رسول؛ مترجم: مهدیه زمانی) ۲۵۹
- مراقبه به‌عنوان درمانی مبتنی بر ذهن‌آگاهی در روان‌درمانی اسلامی (نازیلا ایسگاندروا؛ مترجم: مهدیه زمانی) ۲۷۹
- روان‌شناسی اسلامی در برابر هم‌جس گرایی (بشیر احمد؛ مترجم: فاطمه رجایی) ۳۱۱
- روان‌شناسی قانونی و فقه اسلامی (ایان کری، ام‌رائیم المزروعی، جاستین توماس و پاتریک رندال؛ مترجم: فاطمه رجایی) ۳۲۹
- فهرست منابع ۳۵۷

یادداشت

پژوهش‌های مربوط به روان‌شناسی و دین را می‌توان به سه حوزه‌ی اصلی تقسیم کرد. حوزه‌ی اول به بررسی رابطه‌ی روان‌شناسی و دین می‌پردازد. با توجه به این که روان‌شناسی و دین هر دو درباره‌ی باورها، احساسات و رفتارهای انسان سخن می‌گویند، چه نسبتی میان ادعاهای روان‌شناختی و ادعاهای دینی وجود دارد؟ آیا امکان برقراری ارتباط میان دین و روان‌شناسی وجود دارد؟ آیا دین و روان‌شناسی زبان مشترکی دارند؟ آیا دین و روان‌شناسی مکمل یکدیگرند، یا در تضاد با یکدیگرند و یا هیچ ارتباطی با یکدیگر ندارند؟ این موارد و پرسش‌هایی شبیه به آن، همگی تحت عنوان پژوهش‌های مربوط به «روان‌شناسی و دین» می‌گنجند.

دسته‌ی دیگر پژوهش‌ها را می‌توان در قالب «روان‌شناسی دین» مقوله‌بندی کرد. در این سخن پژوهش‌ها، روان‌شناسان دین را به عنوان یک پدیده‌ی روان‌شناختی تجزیه و تحلیل می‌کنند. این رشته از دانش، سابقه‌ای دوپست ساله و البته پر فرازونشیب دارد. کسانی که دست به پژوهش در روان‌شناسی دین می‌زنند، لزوماً دین‌دار نیستند. همان‌گونه که متخصص حوزه‌ی روان‌شناسی کودک، خود کودک نیست، کسی که در حوزه‌ی روان‌شناسی دین پژوهش می‌کند، لزوماً دین‌دار نیست. اتفاقاً برخی از پیش‌قراولان روان‌شناسی دین، همچون فروید و اسکینر که در مورد منشاء دین‌داری و اوصاف دین‌داران از منظر روان‌شناختی سخن گفته‌اند، شخصیت‌هایی غیردین‌دار و حتی گاهی ضد دین بوده‌اند. البته، روان‌شناسی دین

در مجموع به فهم روان‌شناختی ما از دین و دین‌داری کمک کرده است و به نظر می‌رسد بتوان گفت و گویی سازنده میان روان‌شناسان دین و پژوهشگران دینی برقرار نمود تا دین و دین‌داری بهتر فهمیده شود.

دسته‌ی سوم از پژوهش‌ها را می‌توان پژوهش‌های مربوط به «روان‌شناسی دینی» نامید. روان‌شناسی دینی، مقوله‌ای جدا از روان‌شناسی دین است. اگر روان‌شناسی دین را آن‌چه روان‌شناسی درباره دین می‌گوید بدانیم، روان‌شناسی دینی آن چیزی است که دین‌داران درباره‌ی روان‌شناسی می‌گویند. به عبارت دیگر، مدعاها و مدل‌ها و درمان‌های روان‌شناختی برآمده از متون دینی را روان‌شناسی دینی می‌نامند.

مرکز تحقیقات روان‌شناسی و دین دانشگاه شهید بهشتی، کانونی است برای تحقیق و گفتمان‌سازی در هر سه حوزه‌ی مهم پژوهشی یاد شده و کتاب حاضر، مشخصاً، به حوزه‌ی سوم یعنی روان‌شناسی دینی تعلق دارد. به همت دوست و همکار ارجمند جناب آقای دکتر مهدی نماچی، از اعضای این مرکز، مجموعه جلساتی در حوزه‌ی روان‌شناسی دینی به مدت یک سال و با حضور دانشجویان روان‌شناسی و علاقه‌مندان به این رشته از دانش‌برگزار شده است. در این سلسله جلسات، ده‌ها مقاله‌ی بین‌المللی به زبان انگلیسی که شامل مباحث مختلف روان‌شناسی اسلامی بودند، به بحث و بررسی گذاشته شدند. این مقالات در رابطه با موضوعاتی همچون چیستی روان‌شناسی دینی یا اسلامی، امکان یا عدم امکان وجود روان‌شناسی اسلامی، روش تحقیق، مدل‌های دینی-روان‌شناختی شخصیت، روش‌های درمان و چالش‌های روان‌شناسی اسلامی بودند. سپس از میان این مقالات، پانزده مقاله برگزیده و ترجمه شد و اینک در قالب یک کتاب برای استفاده‌ی علاقه‌مندان به این حوزه آماده شده است.

معیار انتخاب مقالات، کیفیت پژوهشی مقالات و نیز ارائه‌ی تصویری نسبتاً جامع از تلاش‌های این حوزه در عرصه‌ی بین‌المللی بوده است. برخلاف تصور برخی افراد، روان‌شناسی اسلامی، تنها مورد علاقه‌ی پژوهشگران مسلمان ایرانی نبوده و در جهان غرب نیز پژوهشگران متعددی به این حوزه پرداخته‌اند. این کتاب، در

- حقیقت تلاشی برای انعکاس این تلاش‌ها در ایران و بهره‌مندی از این تحقیقات است. امید است این کتاب که ترجمه‌ی آن از سوی گروه مترجمان با دقت فراوان و با نظارت دکتر مهدی نساجی صورت گرفته است، پژوهشگران و روان‌شناسان را برای گسترش گفت‌وگو و تحقیق درباره‌ی روان‌شناسی دینی و به‌ویژه روان‌شناسی اسلامی، در عرصه‌ای فراتر از جغرافیای ایران عزیز برانگیزد.
- این جانب به سهم خود از مجموعه‌ی پژوهشگران و گروه تحقیقاتی مرکز روان‌شناسی و دین دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی دانشگاه شهید بهشتی که این اثر را به جامعه‌ی علمی کشور ارائه نمودند، تقدیر و تشکر می‌کنم.

دکتر محمدعلی مظاهری

رئیس دانشکده‌ی روان‌شناسی و علوم تربیتی و

مرکز تحقیقات روان‌شناسی و دین دانشگاه شهید بهشتی

زمستان ۱۴۰۱